List 42. **NOVICE** Tečaj LX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 17. oktobra 1902.

Politični oddelek.

Poneverjenje v Pragi.

Minoli teden je bilo v Pragi razkrito velikansko poneverjenje, ki vzbuja največjo senzacijo po vsem svetu.

V Pragi obstoji že mnogo let posojilnica sv. Vaclava. To je osrednji denarni zavod klerikalne gospodarske organizacije in sploh nekako središče in zavetišče vse češke klerikalne stranke.

Na čelu temu zavodu je stal nad dvajset let prelat Janez Evangelist Drozd, mož, ki je užival velik ugled in imel v klerikalni stranki veliko veljavo. Bil je v načelstvu vseh važnejših katoliških društev, prirejeval je romanja, bil knezonadškofijski notar, bil papežev komornik in bil odlikovan od papeža z jako visokim redom.

Prelat Drozd je bil jeden prvakov češke klerikalne stranke in danes je ta visoki cerkveni dostojanstvenik, politični in duševni voditelj duhovniške stranke na Češkem v ječi, ker je v tovaršiji s posojilničnimi uradniki celih dvajset let plenil v posojilnici sv. Vaclava in ta zavod oropal za kakih pet milijonov kron.

Praški škandal je jeden največjih finančnih škandalov naše dobe in popolnoma vreden vrstnik škandala Humbert v Parizu in žida Jellineka tatvin pri dunajski Länderbanki.

Preiskava je izkazala, da se je v svetovaclavski posojilnici v Pragi kradlo celih dvajset let in sicer na različne načine. Najnavadnejši način je bil ta, da so predsednik in njegovi uradniki ponaredili vložne knjižice in si na te knjižice izplačali denar. Nadalje so spekulirali na borzi; če so pri spekulaciji izgubili, je morala izgubo plačati posojilnica, češ, da so spekulirali na račun posojilnice; če so pri spekulaciji dobili, pa so rekli, da so spekulirali na svoj lastni račun in so dobiček v svoj žep utaknili.

Sleparili so dalje pri hipotečnih posojilih, na ta način, da so posojali denar, dasi ni bilo zanj nobene varnosti. Dotičnik, ki je denar dobil, je moral seveda s posojilniškimi gospodi deliti.

Sleparili so v zastavljalnici, združeni s to posojilnico in sicer na ta način, da so na malovredne reči posodili velike svote — seveda je moral prejemnik z njimi deliti svoj plen.

Sleparili so z menicami na ta način, da so sprejemali ničvredne menice in seveda zopet delili plen s prejemniki.

Kakor rečeno, je to jeden največjih škandalov, kar se jih je v naši dobi primerilo, toliko večji, ker je glavni krivec v tej zadevi visok cerkveni dostojanstvenik.

Sleparjenje v posojilnici se je moglo samo vsled tega nadaljevati celih dvajset let, ker ni bilo nikake resne revizije. Odbor je bil v rokah duhovnikov in tem se je seveda popolnoma zaupalo, zlasti ker je bil na čelu jeden prvih voditeljev duhovniške stranke.

Duhovniška stranka se trudi sedaj na vse načine, da prepreči bankerot te posojilnice. Pomoči išče pri duhovnikih, pri deželi, pri državi in pri raznih denarnih zavodih. Gre se tu za eksistenco veliko tisoč lindi. Če propade svetovaclavska posojilnica, pade cela vrsta drugih posojilnic in na tisoče posameznih članov, ki jamčijo z vsem svojim premoženjem, bo uničenih.

Gre se pa še za več. „Katolické Listy“ namigavajo, da nastane največja nevarnost za katoliško cerkev, ako se konkurs ne prepreči, češ, potem bi se tudi mej Čehi začelo gibanje „Proč od Rima“ in bi tudi Čehi začeli izstopati iz katoliške cerkve.

Za danes naj to zadostuje. Ko bo stvar vsestransko pojasnjena, izpregovorimo novič o njej.

Sprejemanje ladjiških in strojnih gojencev v c. in kr. vojno mornarico.

Pristaniški admiralat v Pulju je ravnokar razposlal razglas o sprejemanju ladjiških in strojnih gojencev v c. in kr. vojno mornarico na vojaške in civilne oblasti. Ker so le redkokateremu znani pogoji, pod katerimi se sprejemajo ladjiški in strojni gojenci v c. in kr. vojno mornarico in ker se dečki slovenskih starišev pogosto prijavljajo za omenjene gojence, ne bo škodilo, če objavimo glavne točke iz admiralatskega razglasa.

Kot ladjiški gojenci se v c. in kr. vojno mornarico sprejemajo mladeniči, ki so dovršili 15. leto, a niso prekoračili 17. leta. Prosilci morajo biti avstrijsko-ogrski državljani, starosti primerne, razviti, brez telesne napake, zdravi, neomadeževanega vedenja in imeti morajo dobro oko. Kdor nima navedenih lastnosti, se ne sprejme. Prošnje za sprejem kot ladjiški gojenec so nekolekovane uposlati potom najbližjega nadomestnega okrajnega poveljstva c. in kr. pristaniškemu admiralatu v Pulju. Do kompletiranja predpisanega števila se ladjiški gojenci sprejemajo vsikdar, osobito pa se sprejemajo gojenci vsako leto meseca julija. Prošnjam je priložiti: *a*) domovnico, *b*) zdravniško spričevalo, *c*) rojstni list, *d*) nravnostno spričevalo, *e*) reverz politične oblasti, *f*) šolsko izpustnico ali obrtno spričevalo, *g*) rodbinsko polo.

Ladjiški gojenci se v posebni šoli izvežbujejo za mornarje in pripravljajo za podčastniške sarže, katere v primerno kratkem času dosežejo. Cilj na vojaškem poprišču, ki se otvarja ladjiškim gojencem, je dosega najvišjih podčastniških mest v šaržah matrozev in krmarjev, ki imajo pravico do pokojnine.

Za popolno obleko in hrano ladjiških gojencev skrbi mornarski erar. Izstop iz šole ladjiškim gojencem na prošnjo svojcev se dovoli le tedaj, če mornarskemu erarju povrnejo vse stroške od vstopa pa do izstopa gojenca iz šole.

Ladjiškim gojencem je v smislu § 2 : 6 vojnega zakonika II. del — potem, ko so potrjeni k mornarici, za vsako dovršeno leto kot gojenec — služiti eno leto čez postavno določeno aktivno službo. V tem smislu se ima tudi glasiti reverz pod *e*).

Kot strojni gojenci se v c. in kr. vojno mornarico sprejemajo mladeniči, ki so dovršili 14. leto, a niso prekoračili 16. leta. Prosilci morajo biti avstro-ogrski državljani, starosti primerne, razviti, brez telesne napake, krepkega zdravja, neomadeževanega vedenja, ter morajo znati dobro brati in pisati in z vsemi štirimi glavnimi operacijami računati. Kdor nima ene ali druge teh lastnostij, se ne more sprejeti. Prednost pri sprejemanju imajo prosilci, ki so si pridobili kolikortoliko spretnosti v strojništvu ali če imajo kolikortoliko obrtne šole ali pa realke.

Do sprejema kot strojni gojenci imajo po nastopnem redu pravico:

a) sinovi pri mornarici kakorsibodi službujočih, *b*) sinovi aktivnih podčastnikov ali moštva vojske in obedveh domobranstev, *c*) sinovi drugih državnih uslužbencev, *d*) sinovi avstro-ogrskih državljanov v obče.

Strojni gojenci se v posebni šoli v Pulju izvežbujejo v vedi in spretnosti strojevodij, da se svojedobno kot strojni podčastniki morejo porabljati pri c. in kr. vojni mornarici.

Glede podaljšanja aktivne službe oskrbovanja strojnih gojencev in glede opremljenja prošenj veljajo ista določila, kakor za ladjiške gojence.

Pouk se pričenja vsako leto 1. septembra in zategadelj so prošnje vložiti do konca junija. Prošnje so nekolekovane in so potom najbližjega nadomestnega okrajnega poveljstva uposlati c. in kr. vojnemu pristaniškemu poveljstvu v Pulju.

Ladjiški in strojni gojenci, ki ne napravijo vsprejemne skušnje, se na račun vojnega erarja vračajo starišem ali varuhom.

Prosilci dobro situiranih starišev in boljše naobraženi, pri katerih se pozneje običajno pokaže nezadovoljnost s podčastniško saržo, se kot ladjiški gojenci ne sprejemajo. Istotako se vračajo prošnje takih prosilcev, kojih roditelji smatrajo ladjiško-gojenško šolo za nekak korekcijski zavod za neubogljive in renitentne sinove.

Mladeniči, ki so prekoračili 17. leto in ki so potemtakem sposobni za nabor, morejo stopiti kot prostovoljci k mornarici, ako so ključarji, mehaniki ali pa, če so izučeni kake druge v kovinsko stroko spadajoče obrti. Ti prostovoljci v dogledni dobi dosežejo strojno podčastniško saržo. Prostovoljci, ki so dovršili ljudsko šolo in so nemščine vsaj toliko zmožni, da morejo slediti nemškemu predavanju, se uvrste v strojno podčastniško šolo. V tej šoli ostanejo pol leta ali celo leto in kakor so pač sposobni postanejo strojni podčastniki ali matrozi 1. razreda (strojni matrozi) Prostovoljcem čas, katerega prebijejo v šoli, šteje v aktivno službo in jim ni treba služiti črez postavnodoločeno aktivno dobo.

Strojni podčastniki, ki so samci in prostovoljno dalje služijo, se lahko oglase k skušnji za strojnovodske sarže (t. j. c. in kr. mornarske uradnike X. do vštetega VIII. činovnega razreda). Strojna podčastniška šola se prične vsako leto meseca novembra in je z ozirom na šesttedensko izvežbovanje rekrutov za prošnje najbolj priporočljiv mesec maj in junij. Prošnje so naslovljati na c. in kr. poveljstvo matroznega kora v Pulju.

To so glavne točke admiralskega razglasa in upamo, da smo s to našo objavo marsikateremu mladeniču ali pa roditeljem ustregli, ki se zanimajo za našo mornarico. Doslej kakor rečeno so bili le redkokateremu znani pogoji, pod katerimi se sprejemajo ladjiški in strojni gojenci v c. in kr. mornarico in kakšna karijera je odprta mornarjem prostovoljcem.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Tik predno se je sešel državni zbor, je ministrski predsednik Körber sklical zastopnike čeških in nemških strank, da bi kar na hitro izposlovoval mej njimi spravo. Körberju je namreč začela voda v grlo teči. Čehi so izjavili, da ne dopuste parlamentarne razprave o nagodbi, ako se jim poprej ne da zadoščenje za razveljavljenje jezikovnih naredb. Proti volji Nemcev ne more Körber tega storiti, ker sicer začno Nemci obstruirati. Zato je sklical spravne konference in izdelal nekak načrt za uredbo jezikovnega vprašanja. Ta načrt je sestavljen povse v smislu Nemcev, prav kakor bi že imeli nemško Staatssprache. Sicer dovoljuje Čehom tudi v notranjem uradovanju neke pravice, a nikakor ne tega, kar Čehom gre v smislu ravnopravnosti. Zaradi tega so Čehi tudi kar odklonili vsako pogajanje na tej podlagi in groze celo z obstrukcijo proti nagodbi. Če se vladi ne posreči, jih pomiriti, bo najbrž Körber odletel.

Državni zbor. — Že prve seje bodo jako živahne, kajti pripravljenih je precej novih nujnih predlogov. Posebno zanimiva bo razprava o nujnem predlogu zastran štrajka kmetijskih delavcev v Galiciji in razprava o aferi Wallburg, katero hočejo sprožiti Vsenemci. Kot prva točka na dnevnem redu je tiskovni zakon. Vlada je predložila proračun, o katerem izpregovorimo prihodnjič.

Ogrska. — Madjari so začeli veliko vojno zoper dinastijo. Tako store vselej, kadar hočejo ugnati krono in jo prisiliti, da bi se udala njihovim zahtevam. Kdo ve, če ni vlada s tem v zvezi. Ko se je za časa Wekerla šlo za cerkvenopolitične predloge, je vlada sama nahujskala opozicijo, da je začela demonstrirati proti kroni in vladni listi so napadali nadvojvodo Otona na nečuven način. Tudi zdaj je mogoče, da hoče vlada na ta način prisiliti krono, da glede nagodbe stopi na stran Madjarov in jim žrtvuje cislitvanske interese. Posebno se demonstrira sedaj proti cesarski pesmi in v državnem zboru je bil že stavljen predlog, naj se prepove sviranje cesarske pesmi. Košutovci v ogrskem parlamentu so že v prvi seji jasno pokazali, da bodo z vsemi silami nasprotovali nagodbi, ki sta jo sklenili avstrijska in ogrska vlada, ter da se ne bodo strašili nobenih sredstev, da isto preprečijo. Sedaj javlja neki dunajski list, da je to potrdil tudi neki voditelj Košutove stranke, ter napovedal naravnost obstrukcijo. Dotični poslanec je izjavil dopisniku dunajskega lista „Wiener Mittagszeitung“ mej drugim to-le: „Stranka ve za gotovo, da se vladar strinja s stališčem dr. Körberja in da poslednjega tudi izdatno podpira zunanji minister grof Goluchowski. (Szell je, kot znano, to trditev ovrgel). Radi tega mora poseči Košutova stranka po najskrajnejših sredstvih. Proglasila bo javno obstrukcijo in je v to svrho že tako organizirana, da lahko vstraja do skrajnosti. Mi ne smemo izpustiti iz rok tako ugodne prilike za odpravo dualizma in smo trdno prepričani, da se nam sedaj posreči ta načrt“.

Francija. — V torek se je zopet sešel francoski parlament in začel takoj razpravljati o interpelaciji zastran zatvoritve samostanskih šol. Če zmaga vlada v tej zadevi, bo sprejet tudi zakon, s katerim hoče popolnoma potlačiti samostanske šole.

Revolucija v Macedoniji. — Dogodki zadnjih dni v Macedoniji prikazujejo Macedonsko gibanje v jako kritični luči. Ljudje, ki niso prijazni Slovanom in jih nič ne peče obupno stanje tega krščanskega ljudstva pod turškim jarmom, bi radi označili vse to gibanje kot delo navadnih roparskih čet. Ali kdor trezno zasleduje dogodke na Balkanu, ta vidi, da stojimo pred durmi splošne ustaje, katera se ne bode dala potlačiti tako meni nič tebi nič. Ako je res, da je v Parizu živeči tajnik macedonskega odbora Delinues zagotavljal, da naraste v kratkem času število ustašev nad 10.000 mož, potem ne bode imela Turčija opraviti z navadnimi roparskimi četami, imela bo posla z ljudstvom, ki je pripravljeno, ali si izvojevati svobodo ali pa umreti. In da niso Delinijunisove besede prazna govorica, pričajo zadnja poročila iz Macedonije. Po teh poročilih prikazujejo se večje ustaške čete na vseh koncih in krajih Macedonije in ni ga skoro dne, da ne bi prišlo med njimi in med turškimi vojaki do spopadov, pri katerih ostanejo čestokrat zmagovalci ustaši. Tako smo čitali n. pr. v nekem listu, da so ustaši vzeli Turkom pri nekem spopadu celo štiri topove. Kakor rečeno, v Macedoniji Turčija nima opraviti z navadnimi roparskimi četami, ampak opraviti ima z ustajo, ki bode danes ali jutri splošna.

Obrtnija.

Dovožne ceste.

Ker se naši čitatelji gotovo zanimajo za vse, kar se tiče nove bohinjske železnice, objavljamo tu načrt zakona o dovožnih cestah k bodočim kolodvorom te železnice. Ta zakon se glasi:

§ 1. Izrečejo se za železniške dovozne ceste one javne, v ta namen pripravljene ali na novo zgrajene ceste, katere vežejo železniške kolodvore in postaje z najbližjo, dosegljivo, sposobno javno cesto ali z najbližjim obljudenim krajem po načinu, ki popolnoma odgovarja prometnim potrebam. K vsakemu kolodvoru in k vsaki postaji sme voditi le ena, določilom tega zakona podvržena dovozna cesta.

Prostorišča pred kolodvori in postajami, ki so potrebna za osebni in vozni promet, kakor tudi vozne rampe in dovozi med višje ležečimi kolodvori, postajami in potrebnimi prostorišči pred njimi po eni strani in nižje ležečimi dovoznimi cestami po drugi strani ali obratno, prištevajo se k sestavinam železnice in ne k dovoznim cestam.

§ 2. Dovozne ceste h kolodvoru in postajam, kojih stališče se je oblastveno določilo, se zgrade in vzdržujejo, ako dotično železniško podjetje ali kaka druga fizična ali juridična oseba vsled pogojev koncesije ali pa vsled pogodbe ni v to obvezana — potom skladanja: *a*) železniškega podjetja; *b*) cestnih okrajev, skozi katera vodi dovozna cesta, ali *c*) se njihovega okoliša dotika; *d*) posestnikov trgovskih in industrialnih podjetij, rudnikov, fužin in lesovja, kateri imajo posebno korist od železniške postaje, in sicer tudi če leže ta podjetja in posestva izven cestnih okrajev, ki spadajo pod določilo *b*).

V kolikor se drugače ne pogodi, prenašati imajo pod *a*) in *b*) navedeni skladni činitelji vsaki po $^1/_3$ in pod *c*) in *d*) navedeni skupno $^1/_3$ stroškov, h katerim spadajo tudi oni za nakup zemljišča.

Za dovozne ceste, katere po svoji legi nudijo sosednim okrajem in sosednim občinam posebne koristi, tudi ako se ne dotikajo njih okoliša, se smejo tudi ti okraji ali občine pritegniti k skladanju dotične tretjine stroškov.

Zgradba in vzdržavanje dovoznih cest, katere služijo samo v korist železniškega podjetja, indu-

strijskih podjetij ali drugih zasebnikov, prepuščena je le tem udeležencem.

§ 3. Za zgradbo, vzdrževanje in upravo dovoznih cest, ima skrbeti s smislu določil, veljavnih za okrajne ceste, oni cestni odbor, v čigar okraju leži dotična cesta. Sploh se uporabijo določila zakonov, ki so veljavni za zgradbo in za vzdrževanje javnih neerarničnih cest, tudi za dovozne ceste k železnicam, v kolikor ni drugače določeno s pričujočim zakonom ali v kolikor iz posebnih prometnih okoliščin ne odloči druga deželna politična oblast sporazumno z deželnim odborom.

§ 4. Ob zgradbi novih železnic, novih kolodvorov ali železniških postaj, skrbeti ima politična obhodna komisija, v katero je poklicati odposlanca deželnega odbora, zastopnike dotičnih cestnih odborov in občin, kakor tudi druge udeležence, da se dožene sporazumljenje glede smeri, dolgosti, širokosti in drugih gradbenih okoliščin železniške dovozne ceste; ako ne pride do sporazumljenja, razsodi vlada sporazumno z deželnim odborom.

Nevarnost nevihte.

Posestnik je v svojem življenju vedno izpostavljen nevarnosti, ki mu — v poletnem času seveda — preti od nevihte, tako, da je nevihta največji elementarni sovražnik kmetov. Koliko škode naredi kmetu jedna sama nevihta! Polomi mu drevje, zdere mu na tla nezrelo sadje, hudourniki razderejo in uničijo pridelke na njivi in travniku, vrhu tega visi mu nad glavo strela, ki mu užge dom, pobije živino in nemalokrat tudi katerega njegovih dragih. Vse to stori nevihta kmetu in on je proti njej brez moči!

V današnjih vrsticah pa naj bode govora le o streli, katere nevarnost se vsaj deloma lahko odvrne, ako smo previdni in zavedni. S tem sovražnikom obstanka in blagostanja naj bi se seznanil bliže kmetski gospodar.

Meseca maja ali bolje: junija, se pričnejo nevihte z gromom v polnem obsegu. Statistično je dokazano, da so v poslednjih desetih letih slučaji udarcev strele ne le se pomnožili na številu, marveč tudi na provzročenih nesrečah. Mnogi so mnenja, da je temu vzrok pomnožena vsebina elektrike v zraku, katera da je nastala vsled ogromnih množin na zemlji pokurjenega premoga.

Bodi temu kakor hoče, potrebno je jedino to, da kmetovalec preišče da li in kolika nevarnost preti njegovi posesti od strele. Strelovoda si ne more vsakdo napraviti; a napačno napravljeni strelovod privabi rajši strelo tja, kamor ni potrebno. Zato naj vsakdo premišlja, kako se vesti, da mu grom koristi, mesto, da mu škoduje.

Strela ki udari, naznani s tem, v kakem razmerju je elektrika zemlje z ono v oblakih. Ako je torej strelovod pravilno izpeljan, tedaj strela ne naredi nobene škode, gre brez škode v zemljo. V krajih, kjer strela ne dela nobene škode, je znamenje, da je zemeljska elektrika preslaba, da bi vlekla na se strelo.

Nevarnost pa je ondi, ako mesta, kjer je privlačnost elektrike večja, na pr. od dežja zmočeno zidovje, v tem pogledu ne zavarujemo s tem, da bi popravili streho, skozi katero uhaja dež. V tako poslopje rado trešči in strela gre navadno po zmočenem zidu v zemljo. Ako pa je pod tako streho lahko gorljivih stvari, kakor slama, seno itd., tedaj je umevno, da nastane tudi ogenj.

Kadar zidamo svoja poslopja, treba v prvi vrsti paziti na to, da ne samo prednje in stranske stene zavarujemo proti mokroti, marveč tudi podstrešni krov, da ne uhaja mokrota v zidovje. Strehe poslopij so tembolj zavarovane proti streli, čim manj popijejo vode. Dobro žgana opeka je bolja, nego slabo žgana; streha od škrilja je bolja, nego iz opeke. Posebno dobre so strehe proti streli iz dvojne asfaltove plošče.

Po njih hitro odteče voda in vender jih ni treba delati zelo strmih, ker se take strehe delajo skoro vodoravno. Ako stojijo poslopja v bližini mokrotnih tal, dobro je, zasaditi v taka tla nekoliko hitro rastočih jablan v razdalji po kakih 20 metrov. Jabolčna drevesa so izvrstni strelovodi, kakor sploh vsa visoka drevesa, ker vlečejo nase strelo.

Kogar zaloti nevihta na polju, naj ne beži pod visoko drevje, ker strela, ki udari v drevo, zadene lahko tudi njega. Bolje si izbrati za zavetje nizek grm ali manjše drevo. Posebno pa je bukovo drevje slab strelovod, bukvi se strela izogne, a tem rajši udari v hrast, topol, hruško itd.

Ako je več ljudi ali živalij skupaj, je naravno, da vlečejo nase strelo. Zato lahko udari strela v zbrano čredo živali, pa tudi v šolo, v kateri je polno otrok, a da stene niso dosti izolirane, ravno tako v hlev, poln ovac itd. Radi tega je potrebno, da se ob času hudega grmenja ljudje iz poslopij razidejo in se tudi živino spravi iz hlevov.

Telefonske in brzojavne zveze v bližini poslopij pač ne zmanjšajo nevarnosti, marveč jo še povekšajo. Te žice so pravcati strelovodi. Zato strela malokdaj udari v železniške vlake, pač pa v brzojavne drogove. Pa tudi vodovodne in plinove cevi privlačno delujejo na strelo. Zato je dobro, da se vodo- in plinovodi napravljajo kar najglobočje pod zemljo.

Naravno je, da se vsakdo več ali manj boji groma in strele, ter da v kritičnem času misli na to, ako je okoli njega vse varno, posebno pa, ako so strehe na hišah varne, da ne zamaka skozi nje, ker s tem se hitreje privabi strelo.

Kdor zida, misli naj na nevarnost groma, pa bode manj nesreče. Mnogi si napravljajo tudi strelovode, a nikdo naj tega ne stori, ako ne s pomočjo veščaka, ki mu izbere strelovod in ga napravi. Ni vse jedno, kje se strelovod postavi, pa tudi ni pametno, da se jeden strelovod od drugega razmesti, ker tudi razdalja strelovodov vpliva na vlačnost strele. Vse to naj določi strokovnjak. Zato se pripeti, da strela beži mimo na gosto nastavljenih strelovodov, udari pa v po strelovodih popolnoma nezavarovane kraje.

Morda te vrstice pripomorejo v preprečenje po streli provzročenih nesreč.

Poučni in zabavni del.

Ob Donavi.

Mogočno rezal je parobrod „Zriny Niklos“ valove Donave, kateri so se peneč, liki bi se jezili tej predrznosti, morali podati pritisku umetne nenaravne sile. Zriny Niklos bil je v času naše dogodbe največji parobrod dunavske plovne družbe v zvezi mej Dunajem in Pasavo.

Plul je ravno proti tržiču Ašah na gorenjem Avstrijskem.

Na prehodnem mostiču je stala z obupnim obrazom gospa, ter zrla nepremično na čolnič, s katerimi so igrali valovi nedaleč prihajajočega parobroda. Sedaj in sedaj je moral velikan trčiti vanj. Toda veslalec bil je v zavesti nevarnosti in z urno roko odvrnil je čolnič toku, ravno v slučaju, ko je bila skoro nevarnost neogibna. Mirno veslal je še potem nadalje, ko o parobrodu že ni bilo več duha in sluha. Ni se menil za klice matere, katera je nepremično stoječ na istem mestu klicala, naj se vrne domov.

Gospa bila je soproga bogatega trgovca Šleta in veslalec v čolniču bil jedini nje sin Josip.

Trgovec Šlet bil je najbogatejši in najveljavnejši mož v tržiču. Sprva mal trgovec, vedel si je z marljivostjo in vačnostjo pridobiti ogromno premoženje. Svojega sina Josipa posvetiti je hotel tudi trgovini. Ravno sedaj bil je doma na počitnicah. Šolal se je namreč v trgovski šoli v Lincu. Josip bil je krasen šestnajstleten mladenič, ki se je s svojim uljudnim in prikupnim vedenjem prikupil vsakomur. Imel je le edino napako, da večkrat ni slušal opominov skrbnih starišev. Toda temu bili so sami krivi, ker so ga od mladih nog uže preveč razvadili.

Minulo leto po tej dogodbici Josip bil je zopet na počitnicah, katere so bile njega zadnje. Dovršil je namreč trgovsko šolo z dobrim uspehom.

Da se malo oddahne, predno se poda v življenje, da se privadi trgovini praktično, privolil mu je oče dvamesečni dopust.

Tudi sedaj je veslal v čolniču po Donavi. Toda sedaj ni bilo veslanje, kar ga je zanimalo. Na nasprotnem bregu zanimala ga je sprehajalka tik Donave ležečega vrta. Bila je krasna, vitke rasti; zvala se je Lavra.

Lavra dovršila je ravno višjo dekliško šolo in prišla domov v podporo materi. Kot hčeri bogatega zasebnika Pretnerja, pristajala jej je večja omika, kakor drugim, vsaj tako trdila je mati. Boljša družba zbirala se je vedno tam in treba je bilo večkrat uma svitlenega meča, da se ni osramotilo mej aristokratičnimi demokrati.

Čolnič našega Josipa plul je torej vsak dan ob vrtiču gori in doli. Raz Josipovega obraza bralo se je, da njega zanimanje ni navadno, da ga spremljajo globokeji čuti. In res je bilo. Kot mal deček igral se je z Lavro in že takrat vcepil se je v njega srce nek čut, neka naklonjenost do nje. Branil jo je vedno pred drugimi otroci, ako jo je kdo žalil. Dolgo časa veslal je zaman, kajti, Lavra ga kar ni hotela opaziti. Nekega dne, pa, ko zopet jadra zamišljen tik zida, prileti mu raz vrt mal šopek rudečih vrtnic. Kedo da mu jih je daril, si je lahko mislil. To ga je osrčilo. Čolnič privezati in čez zid na vrt, to bilo je delo trenutka.

Prestrašena odskočila je Lavra, ker tega ni pričakovala. Razburjen stal je pred njo Josip, kakor, da bi se ne zavedal, kje da je. Toda kmalu se osrči.

„Oprostite, gospica mojej drznosti, toda dolžnost veže me zahvaliti, se na krasnem šopku“. „Gospod Josip, vi ste jako predrzni, tega nisem pričakovala“. „Meni je bilo nemogoče vzdržati se, kajti, ako bi vi videla v mojem notranjem, potem zamogla bi soditi manj strogo“. Z velikim naporom le bilo mu je mogoče, svojemu glasu podati navadno govorico, kajti v prsih kipelo mu je in kri krožila mu je po razburjenih živcih nenavadnim tokom. Najrajše padel bi bil pred njo na koleni, ter jej zaklical: Lavra ali ne veš, kaj me je privelo semkaj? Ali ne umeješ mojega pogleda? Toda ni mu bilo moč, nekaka skrivna moč zadržavala mu je izreči teh besedij. Nekoliko časa molčala sta oba.

„Seveda“, pretrga Lavra molk, „v vašem notranjem brati, ali kaj druzega, to so vaši navadni izgovori. Pomembne te besede, teko vam raz ustnic, kot navadna fraza. Mislite li gospod Josip, da sem tako lahkoverna, da bi verjela vašem zadnjem stavku. Nikakor ne, vi se jako motite“.

Jednako bridkemu meču rezale so te besede v njega srcu. Brezsrčna, kaj teptaš mojo prvo ljubezen, kaj skruniš ta sveti čut, take misli porajale so v glavi zaljubljenega mladeniča. Izraziti pa jih ni hotel, kajti prenaglica ni dobra in mogoče, da za temi strogimi besedami tiči vse kaj druzega, da so le maska srčnim čutilom, mislil si je Josip. In ni se motil.

„Gospica, vi ste prestroga v svoji sodbi. Te strogosti nisem pričakoval pri vas. Toda motim vas, moj poset ni vam prijeten, kakor razvidim“. Gospod Josip,

vi se jako varate, ako mislite tako slabo o meni. Skrbi me le, da bi naju kdo ne videl. Saj veste, kako so ljudje ljubeznjivi in radodarni s klepetanjem. Na svidenje torej jutri".

Odprla mu je še mala vratica ob Donavi in mu podala z zapeljivim smehljajem svojo drobno ročico. Hlastno prijel jo je Josip in pritisnil poljub na njo in ni mu branila. Pogleda obeh srečala sta se in izrazila več v sebi, nego zamorejo gole besede.

Odrinil je od brega in prepustivši čoln toku, zrl je nepremično na vrt, kjer je stala Lavra in zrla za njim. Na svidenje jutri, te besede vznemirjale so njegove misli. Je li mogoče ali je senj? Ponosna Lavra, povabila ga je na sestanek. Pisk parobroda vzdramil ga je iz sanj. Zopet bil je Zriny Niklos. S težkim trudom izognil se je i sedaj nevarnosti. Sedaj še le zavedel se je, kje da je.

Solnce zatonilo je že davno za griči. Le robovi teh svetili so v čarnem žaru, ki je odseval v valih Donave. Po napornem veslanju dospel je zopet domov. En pogled na nasprotno stran poučil ga je, da je ni več na vrtu. Podal se je toraj različnih čutov polnim srcem po stezici ob bregu domov.

Le bleda luna vedela bi povedati, o dvoje nemirnih srcih. Le ona vedela in gledala je v njiju sobici, kjer sta ljubezen in razburjenost bili boj s spancem, toda zadnji podlegel je mogočnima nasprotnikoma. Vzdihi, kateri so kipeli proti njej, razodeli so jej vse. Toda, luna je molčeča.

* * *

Drugi dan je proti večeru. Uže pred določenim časom vesla Josipov čolnič ob vrtiču semtertja. Poželjivo in nestrpno zre njega oko proti vrtu. Nakrat odpro se vratica in na stopnjicah stoji Lavra v svoji polni krasoti. Modri kodri se razprostirajo raz vitko glavo in lahni cefir je toli predrzen, igrati se ž njimi.

Pogleda obeh se srečata. Oba zarudita. O, koliko si imata povedati. Neka nevidna moč pa neče razvozljati jezika. Molče sežeta si v roke in le lahen pritisk znači, kar hoče povedati srce.

Josip skoči s čolna, ter ga priveže k stebru. Nem sledi Lavri na vrt. Tudi sedaj še ne najdeti čutov polni srci besedi. Slednjič pretrga Lavra molk.

„Torej ste vender prišli gospod Josip!" „Lavra, kaj mislite o meni. Me imate li za navadnega igralca, kateremu je ležeče le na enem trenotju. Jako se motite, Lavra!" vsklikne sedaj Josip, „ne berete li raz moje oči, kar gori v srci za vas. Ne čutite li, da se trese vsaka mišica za vas, da ni srce več moje".

Prime jo za roki. Globoko upre jej svoj pogled v oči, liki bi hotel brati v globini srca. Ne umakne mu pogleda, temveč mirno zre vanj. Ta pogled! Vsa srčna milina, vsi srčni čuti strinjajo se v njem. Le vsklik „Lavra!" „Josip!" in na prsih leži mu čarno bitje. Globokeje skloni se Josip. Ustni se najdeta in prvi poljub mlade, nedolžne ljubezni svedoči čutila obeh.

„Je-li res!" „Je-li mogoče?" taka in jednaka vprašanja se ponavljajo. Nakrat zresni se Josipu obraz. „Sediva Lavra, veliko, veliko mi je povedati. In šla sta v utico. Josip razkrije jej popolnoma svoje srce. Kako, da jo je že obožaval kot mal deček in kako je hranil ta sveti čut skrit do današnjega dne. Toda pustimo te navadne fraze romanov. „Lavra, kakor ti je znano, iti mi je v kratkem v tujino. Odsoten bodem mogoče nekaj let, mogoče kratek čas? Ti li bo mogoče ostati meni zvesta toliko časa? Glej, mlada sva oba, življenje smeje se nama v polni meri in le par let draga, potem združena bova za vedno". Vroč poljub bil mu je v potrdilo.

„Josip, jaz vam verujem. Vaš pogled mi priča vašo vedno zvestobo, čemu torej besedi. Tvoja, za vedno tvoja!" Toda varala je sama sebe. Žensko srce je neuganljivo. Da si mehko, polno vedno vsplamtečih čutil, pozabi jih istotako hitro, ako ne vidi predmeta, ki jih neti.

Prisezaje jej vedno zvestobo še jedenkrat, objame in poljubi jo Josip še jedenkrat in skoči brzih nog čez stopnjice v čoln. Polagoma odrine od brega, nepremično zroč na na stopnjicah stoječo Lavro, katera mu vihti bel robec v pozdrav.

* * *

Na schönbrunski cesti na Dunaju stoji lepa jednonastropna hišica. Mal vrtič obdaje jo s svojim svežim zelenjem. Vidi se, da vladata v teh prostorih mir in sloga.

Odbilo je ravno dvanajst. Po cesti stopa urno mladenič, kakor, da bi mu bilo zamuditi česa. Zavije jo urno proti hišici in vstopi na vrt. „Vi tukaj, gospod Josip", zadoni mu nasproti nežen glasek in pred njim stoji krasna vitka postava. „Da, gospica Helena! ustreči moram vender vašemu, toli ljubeznjivemu vabilu". „Nikakor ne, le jaz sem vaša dolžnica. Motim vas pri vašem delu in vas nadlegujem z malenkostmi, katere niso vredne potrate časa? Je-li mogoče posvetiti čas lepšim namenom, kakor streči tako čarnim bitjem, kakor ste vi, gospica!" Lahko nagnivši svojo glavico, pogleda ga z ljubeznjivo le Dunajčankam prirojeno koketnostjo. „Pustite vaše poklone, hvala vam zanje". Poznalo se jej je pa uže na glasu, da ne misli tega, kar govori, temveč ravno nasprotno.

Med jednacimi frazami dospela sta do vrat.

„To je lepo, gospod Josip, da nas posetite". Bil je to glas že bolj priletne dame, katera je z dopadljivim smehom opazovala dvojico na vrtu. Prvi pogled na še sedaj krasno postavo, prestavil nam je Helenino mati. Resnobne poteze, tudi lahen smehljaj na obrazu ni mogel prikriti. Videlo se je, da se je borila z življenjem, predno je dospela do sedanjega blagostanja.

* * *

Gospa L . . . bila je soproga davčnega višjega nadzornika. Mlada ljubezen vezala jo je na nje moža. Kot šestošolec obožaval jo je. Toda sreča jima sprva ni bila mila. Več na ljubezen misleč, nego na študije, bil je Ludovik, tako se je namreč zval, prisiljen zapustiti gimnazij. Posvetil se je davkariji. Ravno ko je bil imenovan pristavom, izgubil je stariše nakrat. Umrla sta na neki nalezljivi bolezni in ga zapustila popolnoma samega na svetu. Ostala mu je le še Helena.

Minulo je leto po smrti starišev. In poročila sta se. Mala prodajalnica drogerijskih in modnih predmetov ni jima odvrgla toliko, da bi mogla dostojno živeti, kajti njegova plača bila je premajhna. Vrhu tega pa jima je prvo dete bolehalo nad dve leti. Vse kar je ona prislužila in vrhu tega še del pičle njegove plače povzela sta lekarnar in zdravnik. Dete umrlo je in sedaj šlo je vsaj toli bolje, da sta zamogla poravnati zaostalo stanarino. Toda minula so leta in vedno ni bilo več plače. Ludovik delal je marljivo, delal je za dva, toda ni mu bila sreča avanzirati. Helena trudila se je od zore do mraka, da si pridobi vsaj toliko, da jej bo dostojno izhajati. (Dalje sledi).

Novice.

— **Osebne vesti.** Finančnega svetnika v pokoju gosp. Ivana Lončarja je imenoval deželni odbor provizoričnim deželnim revizorjem. — Računski oficijal deželnega odbora gosp H. Lindtner je imenovan kontrolorjem v dež. bolnici. — Iz prav verodostojnega vira čujemo, da je deželnosodni predsednik v Celovcu gosp. Ullepitsch pl. Krainsfeld že prosil za svoje umirovljenje. — Namestniški tajnik v Trstu gosp. Friderik Renner je imenovan voditeljem okrajnega glavarstva v Poreču. — Konceptni praktikant v Tolminu gospod dr. Fran Skabrné je imenovan namestniškim koncipistom. — Absolvirana tehnika gg. Bogoljub Navratil in Josip Hrstka sta imenovana za evidenčna eleva na Kranjskem.

— **Domača iznajdba.** Gosp. Jakob Šivic iz Škofjeloke je izumil posebno vrsto avtomatičnih kaset za shranjevanje cigaret in je svojo iznajdbo dal patentirati.

— **Zaupen shod katoliško-narodne stranke** se je vršil minoli ponedeljek. Udeležilo se ga je nad 200 oseb. Shod se je izrekel za nadaljevanje obstrukcije, katero je dr. Šušteršič imenoval legalno revolucijo. V vodstvo stranke, ki se je tako slovesno izrekla za obstrukcijo, je bil voljen tudi deželni glavar Detela, ki pravi, da je nasprotnik obstrukcije. Radovedni smo, če deželni glavar to volitev sprejme.

— **Naše posojilništvo.** Iz XII. Letopisa slovenskih posojilnic je posneti te-le opomnje, katere so vredne, da se jih zabeleži. Revizor gosp. Jošt je namreč rekel: Nerazumljivo je dejstvo, da se je tudi pri nas osnovalo nekaj posojilnic, katere pa niso čutile potrebe, pristopiti v domačo „Zvezo“, nego so si poiskale zavetja na Kranjskem. Jaz želim tudi tem najboljšega uspevanja, toda opravičeno se bojim, da ustanovitelji ne bodo želi tistega sadu, kakor so se ga nadejali. Faktum je namreč, da so vsi ti zavodi silno zvezani s konsumnimi društvi, o katerih pa do danes nismo še, Bogve, koliko povoljnega slišali. Jaz ne nameravam o tem obširno razpravljati, ker pričakujem, da se bode o tem v teku posvetovanja morebiti še kaj sprožilo. Tega pomembnega predmeta dotaknil se je gosp. Jošt še enkrat na koncu svojega poročila rekoč: „Pri pregledovanju posojilnic in študiranju računskih zaključkov sem imel žalostno priliko opaziti, da so vse one posojilnice, katere so v kakoršnikoli stiki ali v zvezi z društvi, ki imajo prodajalnice, takozvana konsumna društva, nazadovala tako v splošnem prometu, kakor tudi še posebej pri čistem dobičku in da je pri istih začelo zaupanje vlagateljev ginevati“. Te pojave, ki jih je gospod revizor navel, naj posojilničarji vzamejo v nepristransko pa strogo presojo. A k tej na vsak način zelo važni točki se na občnem zboru nikdo ni oglasil. Gospodje štajerski „voditelji“ igrajo pač povsod vlogo tiča noja. Gospod Jošt, kateremu so grajane razmere iz lastnega opazovanja najbolj znane, je storil svojo dolžnost s tem, da je z jasno besedo opozoril na pogubne izrastke. Posebno značilna ilustracija tega je posojilnica v Marenbergu. Ta je bila pri zadnjem občnem zboru „Zaveze slovenskih posojilnic“ s sedežem v Celju iz te zaveze izključena. Ta posojilnica je namreč angažirana pri ondotnem konsumu z uprav velikansko svoto, ki je že danes izgubljena. Kako brezvestno se dela pri teh zavodih, se vidi prav v tem slučaju. „Zaveza“ je silila na to, da bi se posojilnica sanirala, gospodje, ki imajo posojilnico v rokah, pa se niso udali. Konec je bil, da je „Zaveza“ to posojilnico izključila.

— **Slika jezikovne ravnopravnosti na Štajerskem.** Celjski odvetnik dr. Juro Hrašovec je vložil slovensko prošnjo na celjski magistrat za sprejem v občinsko zvezo. Mestni svet je prošnjo zavrnil, češ, da je njegov uradni jezik nemški. Deželni odbor je z isto motivacijo rekurz zavrnil. Dr. Hrašovec se je pritožil nato na državno sodišče, ter navajal tudi, da je deželni odbor nasprotno zapovedal slovenskim občinam, sprejemati nemške vloge, ter iste tudi nemško reševati. Obravnava pri državnem sodišču se je vršila v ponedeljek, in je dr. Hrašovec zmagal.

— **Deželnozborske volitve na Štajerskem.** V mestni skupini Ptuj-Ormož-Ljutomer-Središče kandidirajo Nemci zopet dr. Kokoschinegga. Ta mož je poosebljena nesposobnost. Slovenci kandidirajo državnega poslanca dr. Ploja in „Südsteierische Presse“ računa, da bo Ploj izvoljen, ako razvijejo Slovenci energično agitacijo. Pri zadnjih volitvah trdi „Südsteierische Presse“, da je bil izvoljen dr. Kokoschinegg samo vsled tega, ker so bili Slovenci v Ptuju samem preveč zaspani.

— **Županska volitev v Celju.** Županom v Celju je izvoljen najstrastnejši hujskač proti Slovencem, trgovec Julij Rakusch, organizator in pokrovitelj vseh protislovenskih izgredov, podžupanom pa zdravnik dr. Jesenko. Tako Rakusch kakor Jesenko nista samo po imenih nego tudi po rojstvu Slovenca, a že star pregovor pravi, da je poturica vedno hujši od Turka.

— **Morilci kaplana Mikliča** so bili te dni sojeni v Mariboru. Bili so to komaj 20letni kmečki fantje Franc Lepej, Matija Skabiš, Štefan Samastur in Janez Kosirnik. Kateri je zagnal kaplanu usodni kamen v glavo, se ni dalo dognati. Dobili so po eno in dve leti ječe.

— **Značilna prepoved.** „Edinost“ poroča, da se je na novi openski železnici sprevodnikom izrecno prepovedalo govoriti slovenski! In to pod globo petih kron.

— **Narodni dom v Trstu.** V Trstu so začeli te dni podirati stare stavbe, na katerih hočejo tržaški Slovenci zgraditi krasno novo poslopje „Narodni dom“. Ako ne bode posebnih zaprek, dovrši se ta nova in za Slovence velevažna zgradba že v dveh letih.

— **Novi zavod sv. Jeronima.** Hrvatski listi poročajo iz Rima, da, ker ni bilo mogoče iz Jeronimskega zavoda narediti hrvatski kolegij, vzel je papež inicijativo, da ustanovi za južne Slovane (Hrvate, Srbe, Slovence in Bolgare) novi veliki slovanski kolegij. Pravijo, da hoče sam Leo XIII. v to svrho darovati iz svojega 100 000 frankov, avstrijski cesar pa da

se je obvezal dajati za ta kolegij letnih 20.000 kron. Ta kolegij da sezida na Monte Carlo v najmodernejem delu Rima. Papež je tudi svetoval francoskim kongregacijam, naj se ne nastanijo v Italiji, kjer je že dosti kongregacij, marveč naj se nastanjujejo v drugih krajih, kjer je katoliška propaganda bolje potrebna n. pr. na balkanskem polotoku, v Grški, Bolgariji in Rumuniji.

— **Požar v Trebnjem.** Danes teden krog 9. ure zvečer je začela goreti tovarna za parkete v Trebnjem. Tovarna je last gosp. Goljevška iz Gorice. Ogenj je bil jako velik in je tovarna z vsemi stroji do tal pogorela. Zgorelo je tudi kacih deset vagonov parket, ki so bile pripravljene, da se odpošljejo. Ostala je pa glavna zaloga in sušilnica za parkete. Na kak način je nastal ogenj, se še ne ve. Sreča je, da so se gasilna društva tako spretno lotila težkega svojega dela. Da ni bilo trebanjske požarne brambe takoj na lici mesta, bi bilo zgorelo še ostalo poslopje. Tudi požarni brambi iz Velike Loke in iz Mirne peči sta neumorno delovali in pomagali ogenj lokalizirati. Nekaj časa je pihala rahla sapa in tedaj je bila za Trebnje in za trebanjsko okolico nevarnost velika, a sapa je kmalu ponehala. Vsa čast gasilcem iz Mirne peči, ki so tako hitro prišli na lice mesta, istotako gasilcem iz Velike Loke, osobito pa še trebanjskemu gasilnemu društvu, njega spretnemu vodstvu in neumorno delavnemu moštvu. Kakšen je bil ogenj in kako se je moralo delati, priča okolnost, da so si obžgali roke tisti, ki so držali konec cevi. Škode je 60.000 kron.

— **Poskušen samomor vojaka.** Te dni je v Ljubljani nasproti bivše cukrarne neki vojak skočil v Ljubljanico in ga je voda zanesla proti sredi. V vodi se je vojak premislil in je plaval zopet na kopno. Kaj je vzrok poskušenemu samomoru, ni znano. Vojak je novinec in mu menda ni bila všeč vojaška služba. Vojak je imel na sebi, ko je skočil v vodo, uniformo 17. pešpolka, potrjen pa je baje k vojaškim pekom.

— **Nezgoda na železnici.** Te dni je na postaji v Lazah pri prepeljavanju padel sprevodnik Franc Mazi z vlaka in je prišel pod vlak. Levo nogo mu je nad členkom skoraj popolnoma odtrgalo, desno pa zmečkalo. Tudi na glavi je poškodovan. Prepeljali so ga v deželno bolnico.

— **Nesreča v tovarni na Jesenicah.** Pomožni delavec Jakob Šorli, doma iz Podmelca na Primorskem, je dne 2. t. m. pomagal pri prevažanju železne omare, težke okoli 1500 *kg* iz livarne. Voziček, na katerem je ležalo težko breme, je skočil iz tira in se nagnil, omara pa je padla na nesrečnega delavca. Ta se je hotel z naglim skokom rešiti, a je z čevljem obvisel na nekem klinu. Ponesrečenca so prepeljali v tovarniško bolnico, kjer pa je čez tri ure vsled hudih poškodeb umrl.

— **Samomor.** Te dni zjutraj ob $^3/_4$6 se je na Sv. Petra nasipu nasproti gostilne „pri fajmoštru“ v Ljubljani na stopnicah ob bregu Ljubljanice ustrelil krojač Franc Pečnik, rojen v Starem apnu pri Škocijanu. Kam se je zadel, se ne ve. Ljudje, ki so to videli, pravijo, da se je Pečnik po strelu za par trenutkov še vsedel na tla in se potem zagnal v vodo in izginil v valovih. Samomorilec je zapustil pismo, iz katerega je razvidno, da se je usmrtil zaradi nesrečne ljubezni.

— **Radi avtomobila v smrt.** 20letni Friderik pl. Rigler se je preselil preteklo leto s svojo materjo z Dunaja v Gradec, kjer je kupila mati lepo vilo, v nadi, da bo sin tu pridnejše študiral. Mladi mož se je pa zanimal le za avtomobile in naposled se je ustrelil, ker mu mati ni hotela kupiti avtomobila.

— **Sloviti »samci«.** Ženske črté nad vse stare samce, ali med takimi so bili: Dante, Petrarca, Tasso, Aleksander Humboldt, Leibnitz, Newton. V novejšem času je bil med samci Hammerling, Grillparzer in Brahms. Značilen star samec je bil Kant. Aleksander Humboldt je neki radovedni Francozinji, ki ga je vprašala, ali je kdaj ljubil, dejal: „Moja ljubezen je bila vselej znanstvo“. Newton si je zmerom sam kuhal. Nekoč je poslal gospodinjo, naj mu nekaj kupi. Ko se je gospodinja vrnila, je stal Newton pri štedilni peči ter „kuhal“. Svojo dragoceno žepno uro je vrgel v krop, jajce pa, ki ga je hotel kuhati, je držal v roki. Slavni slovenski samci so: Cimperman, Jenko, Levstik, Jurčič in Prešeren; hrvatski: Starčević; češki: Svat. Čech, Neruda, Zeyer in dr.

— **Grob in umetniška zapuščina Siemiradzkega.** Slavnemu poljskemu slikarju zgrade častni grob v Skalki v Krakovu med drugimi slavnimi in zaslužnimi poljskimi rodoljubi, njemu nasproti bo grob I. I. Kraszewskega. — V zapuščini Siemiradzkega sta dve veliki, še nedokončani sliki. Napol dovršena slika „Barbari pustošijo rimsko villo“, kaže mojstra sijajno barvitega predočevanja starorimskih prizorov. Bledo nebo, ki naznanja burjo, se razprostira nad rimsko Campagno. Med razvalinami prelepe nekdaj ville iz prvega stoletja po Kristusu taborijo gotski vojaki ter si dele plen. Druga slika, „Kristus uči otroke“, predstavlja nam Krista v senci oljkinih dreves, ki ga obkrožajo otroci ter ga poslušajo. Potniki se ustavljajo mimogrede, da gledajo ginljiv prizor. Ta slika, srednje velikosti, je bila namenjena spočetka za pariško razstavo leta 1900, a ni bila še dovršena. — Album Siemiradzkega namerava izdati društvo varšavskih prijateljev umetnosti, in sicer bodo objavili reprodukcije le onih slik, ki so v zasebni posesti.

— **V kateri starosti se ženijo moški in kdaj se možé ženske?** V „Zeitschrift für Socialwissenschaft“ je priobčil statistik Prinziseg sledeče podatke: Porok je na svetu vedno manje in navadno se sklepajo v mlajši dobi. Med leti 1867—1869 je bila poprečna starost moških 29·8 let, pri ženskah 27·9 let; med l. 1896—1899 moških 28·9 in ženskih 26.6. Na Avstrijskem so bili v l. 1871—1880 moški poprečno 31·2 in ženske 26·8 let stari; v l. 1888—1890 moški 30·8 in ženske 26·8 let. Prav tako je tudi v Franciji, Belgiji in Holandiji, dočim se možé in ženijo na Angleškem in Ruskem v zadnjih letih v višji starosti. Tudi je znano, da se po deželi povprečno mnogo prej poročajo kot po mestih. — Končno zavrača Prinziseg neopravičeno mnenje, da bi se radi ženske emancipacije manjšalo število zakonov ali da bi se radi tega ženili moški v poznejših letih. Saj se tudi ženske, ki si služijo same svoj kruh, lahko, da, celo tem lažje pomože.

— **Korupcija občinskega sveta v Neapolju.** Dne 1. oktobra se je začela obravnava proti 29 občinskim svetovalcem in mestnim uradnikom v Neapolju. Preiskavo je vodil senator Saredo, predsednik najvišjega sodišča. Poneverjenja, goljufije in kraje so se zgodile v letih 1900 in 1901. Obtoženci so: dr. Cel. Summonte, bivši župan Neapolja, poslanec in bivši občinski svetovalec Casale, bivša občinska svetovalca Adinolfi in de Siena, ravnatelja mestne plinarne Krafft in Perouse, ravnatelj tramvajske družbe Villers, več mestnih uradnikov, žurnalistov, učiteljev i. dr. Zagovarjalo jih bo 50 odvetnikov. Prič je 415. Obravnava bo trajala baje 3 mesece.

— **Junaški čin matere.** V vasi Lipinsko užgali sta se sosedni hiši. Žena Jerinova pozabila je v zmešnjavi svojega prvorojenca in ga pustila v postelji v goreči hiši. Z obupnim vzklikom hotela je potem zagnati se skozi ogenj poni; toda niso jo pustili, češ, rešiti ni več mogoče. No, mati se iztrga ljudem iz rok, se polije s par škafi vode in skoči v gorečo hišo. Čez nekaj trenutkov prikaže se neustrašenka in prinese svoje dete s sabo. Ko pa hoče stopiti baš čez prag, vsuje se del slamnate strehe in jo zavije v goreč zubelj. Na srečo priskočijo hitro ljudje, pogase tamkaj ogenj in rešijo ženo gotove smrti. Ubožica je s svojim telesom krila dete, da ni trpelo nič škode, sama pa je bila po rešitvi vsa ožgana.

— **Umor vsled praznoverja.** V Libnem pri Pragi se je zaljubil delavec Ivan Mečir v 17letno hišnikovo hčer Heleno Daitl Oba sta bila ekscentrične narave ter silno praznoverna. V rodbini Mečirjevi je postal samomor skoraj dedičen; Močirjev ded se je usmrtil sam, njegova babica, bratranec in še neki drugi daljni sorodnik so se tudi sami usmrtili. In to je uplivalo tako na zaljubljenca, da sta tudi sklenila usmrtiti se. Na dan sv. treh Kraljev je ulivalo dekle svinec, ki je kazalo obliko revolverja. Tega ni mogla nikdar pozabiti. Nedavno je rekla Daitl svojemu ženinu, da želi umreti. In res je kupil Mečir revolver, šel z ljubico na polje in jo tam ustrelil; potem je pomeril še nase, ustrelil je štirikrat, a se je le nalahno ranil. Vender se je onesvestil; ko se je zavedel, je šel v Libno, kjer se je javil redarstvu.

— **Preko morja.** Dunajski zdravnik profesor dr. Adolf Lorenz je dobil od milijonarja mr. Armoura pismo, v katerem ga prosi Amerikanec, naj bi prišel zdravnik v Chicago operirat njegovo hčerko, ki ima prirojeno napako v boku. Dekletce je zdravilo doslej že mnogo amerikanskih najboljših zdravnikov, a doslej ji ni vedel nihče pomoči. Po dolgem pismenem pogovarjanju se je dr. Lorenz odločil, da pojde v Chicago; ukrcal se je 20. septembra ter se vrne 20. novembra. Milijonar mu hoče dati prosto vožnjo ter 140 000 kron honorarja.

— **Povodenj odkrila zaklad.** Pri Kastilijonu v Siciliji je odnesla, kakor smo že poročali, povodenj mnogo zemlje. Na nekem kraju blizu imenovanega mesta so našli velik in jako star zaklad, ki je bil skrit pod zemljo, katero je voda odnesla. Najdeni zaklad se ceni na 68.000 lir in obstoji iz starega zlatega denarja in sicer iz grške dobe.

— **Oproščeni od kontrolnih shodov** so vsled neke naredbe vojnega ministrstva državni in deželni poslanci, ako se vrše kontrolni shodi za časa zasedanja državnega zbora, delegaciji in deželnih zborov.

— **Usoda dramatičnega dela.** „Flachsmann als Erzieher“ (Odgojitelj Lanovec), splošno znana igra Otona Ernsta, ki se igra povsod z največjim moralnim in denarnim uspehom ter je tudi na slovenskem odru izredno ugajala, je v Milanu popolnoma propadla. Italijani niso razumeli lepe tendence te drame iz učiteljskih krogov. Prav tam pa je jako ugajala Hartlebenova drama „Rosenmontag“, ker je zajeta iz oficirskega življenja. Učitelj je pač Milancem manje zanimiv kot oficir.

— **Kako visoko leta škrjanec.** Nedavno so se spustili trije bavarski častniki v balonu „Monakovo“ v zrak; ko so bili že 1900 *m* visoko, so zagledali nakrat v enaki višini zrakoplova črno piko in kmalu na to so zaslišali tudi razburjeno žvrgoljenje. Bil je škrjanec, ki se je prestrašil zrakoplova.

— **Toileta kralja.** Toaletna soba belgijskega kralja je opremljena zelo skrbno in so v njej vsa kosmetična sredstva. Najbolj skrbi belgijski kralj za svojo brado. Nad eno uro se umiva, češe ter parfumira. Baron Snoy mu medtem prečita po pošti došla pisma ter zabeležuje kraljeve ukaze.

— **Kupite, česar niste še nikdar videli!** V Bruslju prodajajo baje razglednice, na katerih je naslikana skupno vsa belgijska kraljevska rodbina. Spodaj pa je poziv: „Kupite, česar niste še nikdar videli: vso kraljevsko rodbino združeno!“

— **Nesramen umor.** Iz Gross-Inzersdorfa pri Zistersdorfu poročajo, da je bila nedavno ponoči umorjena 24letna dekla Eliza Bauerjeva v lastni postelji. Našla jo je domača hči, ko se je ob 5. uri vrnila s plesa. Bila je vsa krvava in že mrtva. Dekla bi bila v kratkem postala mati in oče njenega otroka bi bil domači sin Jožef. Na ples ni šel niti oče niti sin. Pri preiskavi sta govorila zelo sumljivo, zato so ju zaprli. Na obeh so našli sledove krvi. Baje sta imela z deklo oba, oče in sin, razmerje, ter sta jo menda umorila, da se izogneta posledicam. Morilca sta deklo prej zlorabila, potem pa umorila z nožem za obrezovanje trt. Prerezala sta ji vrat in ji prizadela dve rani pod pazduhoma. Obe na vislice — pa bo!!

— **Shod socijalne demokracije** v Monakovem je sklenil v zadevi 1. majnika, naj se delo ustavi le tam, kjer bo to možno brez oškodovanja udeleženih delavcev.

— **Stavka premogarjev.** Minoli teden so začeli stavkati delavci premogarji na Francoskem. Računi se, da stavka okoli 250 000 delavcev. Stavka se je razširila tudi na Švicarsko, kjer je prišlo do spopada med stavkujočimi delavci in vojsko. Premogarji zahtevajo 8urni delavni čas ter arbitralno sodišče v sporih. Francoski delavci so doposlali ministrskemu predsedniku Combesu spomenico, v kateri pravijo, naj se vlada zavzame za zahteve delavcev in naj skliče komisijo, v kateri naj bode zastopana vlada in naj ta komisija natačno preišče zahteve delavcev in predloge kapitalistov.

— **Kako dobro služi fotografija policajem,** dokazuje sledeči dogodek. Pred kratkim je v Londonu ušel iz zapora nevaren tat, ki je bil obsojen v 6letno ječo. In ko je zopet ulomil v neko hišo, ga je detektiv spoznal po odtisu njegovih prstov, ki ga je zapustil na z novo barvo prevlečeni polici pri oknu, ko je skozi lezel. Detektiv je fotografiral te odtise in jih primerjal doma v „albumu“ z raznimi fotografijami odtisov prstov in tako spoznal identiteto tatu — tat pa ni mogel več tajiti svojega dejanja Fotografiranje odtisov prstov gojijo angleški policaji prav pridno in tega so se baje priučili pri Indih.

— **Živega zabili v rakev.** V Kabarovsku v Sibiriji napila sta se dva vojaka. Jeden ni prišel do vojašnice ter je obležal nezavesten na ulici. Mimoidoča sanitetna patrulja ga je našla, položila na voz in ga, misleča, da je obolel za kolero, peljala v barako za okužene. Tam so dozdevnega mrtveca potresli z neugašenim apnom, zabili v rakev in ga takoj prepeljali na pokopališče za okužene. Ko je mrtvaški voz vozil čez železniški nasip, zadel je ob velik kamen. Rakev je odletela z voza in pokrov je odskočil. Padec in sveži zrak sta vzbudila pijanega, ki je začudeno pogledal celo komedijo potem pa zbežal. Seveda je bil mestni zdravnik takoj odstavljen.

— **Nov angleški top.** V arzenalu v Woolwichu na Angleškem so izgotovili top, ki v velikosti in hitrosti nadkriljuje vse kontinentalne topove. Kroglja tega topa tehta 10 funtov. S tem topom namerava Angleška na suhem najbrže streljati vrabce.

— **Angleški minister poljedelstva Hamburg** poseti v bližnjih dneh posestva kneza Lichtensteina na Češkem, zlasti pa cukrovar v Češkem Brodu, da prouči češko poljedelstvo in industrijo.

— **Zavida vreden parlament** imajo v avstralskih svobodnih državah. Član tamošnjega parlamenta dobiva 9600 kron letnih dijet, ima prost vožni listek na vseh železnicah v deželi, enako so mu tudi pošta, telefon, brzojav in tramvaj vselej brezplačno na razpolago. Restavracije v zgradbi, kjer se vršé posvetovanja državnega zbora, imajo vselej znatne izgube, ker morajo dajati jedi in pijače poslancem malodane zastonj. Združene avstralske države so morale nedavno terjati naknaden kredit, da se poplačajo zaostale terjatve restavraterjev.

— **Draga domača naloga.** Neki ameriški učitelj je dobil nedavno sledeče pismo: „Izvolite dati v bodoče mojemu sinu lažje naloge. Te dni ste mu dali sledečo nalogo: Ako napolnijo štirje vrči piva 32 steklenic, koliko steklenic napolni 9 vrčev? — Ves večer smo računali, a nismo mogli izračunati; sin je jokal ter dejal, da naslednjega dne ne pojde v šolo. Moral sem torej kupiti 9 vrčev piva in si izposoditi mnogo steklenic; in sin je zapisal število polnih steklenic kot odgovor. Ne vem ali je pravo, ker smo pri nalivanju zlili nekaj piva. P. J. Prosim, računajte v bodoče z vodo, ker je pivo predrago“.

— **Linčanje zamorca.** Kakor javljajo iz Novega Jorka, je sežgalo ljudstvo v Korintu ob Mississippiju nekega zamorca na stebru, ker je umoril belo ženo. Zamorec se je smel pred smrtjo posloviti od matere in brata, radi česar so linčanje za

en dan preložili. Odbor, ki je vodil linčanje, je brzojavil po sorodnike zamorca in je priredil tudi posebne vlake za gledalce, katerih se je zbralo okoli 5000. Za ženske in žurnaliste so bili pripravljeni sedeži. Zamorec je umoril ženo že pred šestimi tedni, a mu niso mogli priti na sled.

— **Ustrelila svojega soproga.** V Pitsburgu je majorja Wm. D. Wilkinsa ustrelila njegova lastna soproga. Umor je izvršila v njegovem stanovanju v Alleghenyju. Gospa Wilkinsova je najbrže slaboumna, ker je preveč udana morfiju. Wilkins ji je hotel revolver izruvati iz rok, toda med tem bojem se je revolver sprožil in kroglja ga je zadela v glavo. Potem je skušala tudi sebe usmrtiti, kar so ji pa sosedje preprečili.

— **Krvava žaloigra.** Pred kratkim se je vršila v Novem Jorku krvava žaloigra. Tridesetletnega hišnika Charles O' Neila je namreč njegova lastna soproga ustrelila, na kar je tudi sebe pomerila v prsi in se na ta način usmrtila. Mož ji je očital nezvestobo, kajti med tem, ko je mislil, da je ona v letoviču, se je v Novem Jorku veselila z nekim drugim možkim. Žena mu je vse priznala, toda takoj na to je odšla v drugo sobo, od kjer se je vrnila z revolverjem in pričela streljati.

— **Štrajk ameriških rudarjev.** Tudi v Ameriki so začeli v premogokopih rudarji štrajkati. Štrajka jih nad 30 tisoč. Vsled tega je postal premog sila drag in ga zmanjkuje že raznim obrtnijskim podjetjem. Kjer se ga nahaja še kaj v zalogi, hočejo ga ljudje po sili krasti, tako, da so ga primorani stražiti z vojaki. Sicer se pa poroča, da utegne biti štrajku kmalu konec, ker je nastal med lastniki premogokopov prepir in bodo nekateri vsaj deloma ugodili zahtevam delavcev.

— **Trgovina s Transvaalom.** Za one, ki trgujejo s Transvaalom, je važno doznati, da je carina na stroje vsake vrste posebno pa na kmetijske, potem carina na vse stavbinske predmete, ki se uvažajo v Transvaal odpravljena.

Loterijske srečke.

V Brnu dne 15. oktobra t. l.: 45, 29, 9, 64, 22.
Na Dunaji dne 11. oktobra t. l.: 19, 83 64, 57, 22
V Gradci dne 11. oktobra t. l.: 24, 45, 76, 90, 2.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 17. oktobra 1902. Pšenica K 7 50 h, rž K 6·— h, ječmen K 6·30 h, oves K 6·50 h, ajda K 7·— h, proso K 6·50 h, turšica K 7·— h, leča K 8·— h, fižol K 10·— h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

100—300 gold. na mesec

zamorejo osebe vsakega stanu na vsakem kraju gotovo in pošteno brez kapitala in zgube zaslužiti s prodajo postavno dovoljenih državnih papirjev in srečk.

Ponudbe sprejme **Ludwig Oesterreicher,** Deutsche Gasse 8 Budapest. (7—10)

28

Ravnokar je izšla
v zalogi J. Blasnikovih naslednikov v Ljubljani
Velika in Mala
PRATIKA
za navadno leto
1903,
ki ima 365 dni.
Na svetlo dala c. kr. kmetijska družba.

J. Blasnikova „Velika Pratika“ in „Mala Pratika“ katero izdaja c. kr. kmetijska družba že nad pol stoletja in katera izhaja od svojega rojstva že čez sto let, je torej edino le prava, starodavna „Pratika“, katero je toliko let skrbno urejal rajni prvoboritelj Slovencev, dr. Janez Bleiweis in v. č. g. župnik Blaž Potočnik ter razni drugi učenjaki duhovskega in svetnega stanu. Ta „Pratika“ ima na prvi strani podobo sv. Jožefa kot uradno potrjeno varstveno znamko. Zatorej zahtevajte le zmiraj Blasnikovo „Veliko Pratiko“ vsako drugo zavrnite, kot nepravo.

„Velika Pratika“ stane 24 vin., „Mala Pratika“ pa 20 vin.

Odgovorni urednik Rajko Pirkovič. — Tisk in založba J. Blasnikovi nasledniki.